

MOKŘADY A OLOVO

Libuše Vlasáková

Ministerstvo životního prostředí

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Obsah prezentace

- Proč nás zajímá olovo v mokřadech?
- Olovo a mezinárodní úmluvy v ochraně přírody
- Olovo a EU
- Co na to Češi?

Proč nás zajímá olovo v mokřadech? Jak se olovo dostane do vodních/mokřadních ekosystémů?

**Olovo je toxické –
zdroj otrav vodních
ptáků**

Zdroj olova v
mokřadech:

1) z broků používaných
při lovu vodního ptactva

2) Rybářská závaží
(olůvka)

Čím je olovo v mokřadech/vodním prostředí nebezpečné?

Olovo v mokřadech

ECHA - v rámci EU se odhaduje roční úhyn jednoho milionu vodních ptáků na otravu olovem

Olovo je toxické - ovlivňuje reprodukci, chování, imunitu, kondici a může způsobit smrt jedince

Olověný brok je v zažívacím traktu vystaven kyselému prostředí, kde dochází k uvolňování olovnatých solí, ty jsou následně absorbovány do krevního systému a ukládány do jater, ledvin, kostí a rostoucího peří

Olovo způsobuje intoxikaci vodního ptactva - týká se zejména vrubozobých, kteří pozřou olověné broky nebo olůvka při hledání potravy

Studie prokázaly, že:

- množství střeliva s olověnými broky, které dopadá do krajiny, potažmo do mokřadů, nelze spolehlivě stanovit.
- v Evropské unii se odhaduje, že při lovu zvěře se do prostředí dostává 18 – 21 tisíc tun olova ročně. Asi 14 000 tun dopadá do suchozemských stanovišť a zbytek do mokřadů

Olovo v mezinárodních úmluvách

Toxicita olova a jeho vliv na biodiverzitu vodních a mokřadních ekosystémů vedly k přijetí a prosazování řady doporučení, pokynů a rezolucí v rámci většiny mezinárodních úmluv v ochraně přírody:

- Bonnská úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů
- Bernská úmluva o ochraně evropské fauny, flóry a přírodních stanovišť
- Dohoda o ochraně africko-eurasijských stěhovavých vodních ptáků (AEWA)
- Memorandum o porozumění o ochraně dravců a sov Afriky a Eurasie
- Ramsarská úmluva o mokřadech

Národní strategie řešení nelegálního zabíjení a otrav volně žijících živočichů v České republice 2020-2030

Obsah Národní strategie

- Struktura strategie vychází z Rezoluce 11.15 Rev. přijaté na 12. zasedání konference smluvních stran Úmluvy o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (tzv. Bonnská úmluva) a příslušné směrnice k předcházení rizika otrav stěhovavých ptáků (CMS 2014b).
- **Pokrývá čtyři prioritní oblasti:**
 - (1) otravy volně žijících živočichů**
 - (2) další způsoby nelegálního zabíjení volně žijících živočichů,**
 - (3) přípravky na ochranu rostlin - pesticidy (zejména insekticidy a rodenticidy)**
 - (4) veterinární léčivé přípravky.**
- V příslušných kapitolách strategie stručně popisuje jednotlivé problémy, výchozí stav v ČR a související legislativu, dosavadní opatření a hodnocení jejich účinnosti. Následně navrhuje vhodná opatření, která by měla nepříznivý vliv nelegálního zabíjení a otrav živočichů na jejich populace zmírnit, v optimálním případě úplně odstranit.
- Strategie je připravena pro období 10 let, nicméně obsahuje i dlouhodobé cíle bez časového omezení.

Ministerstvo životního prostředí

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Tisková zpráva MŽP

Po dohodě se zástupci Českomoravské myslivecké jednoty, Českého a Moravského rybářského svazu, Českého střeleckého svazu, Ligy LIBE a Ministerstva zemědělství **bylo z rozhodnutí ministra životního prostředí ze strategie vypuštěno řešení problematiky olověného střeliva v myslivosti a olověných zátěží v rybářství.** Problematika bude řešena samostatně.

Strategie byla schválena vládou ČR dne 6. ledna 2020.

Olovo a EU

Co Nařízení nařizuje:

2 alternativy:

1) Členský stát zavede plošný zákaz vystřelování olověných broků na celém svém území, tzn. v mokřadních i suchozemských stanovištích. Nařízení zde stanovuje období tří let pro zavedení zákazu.

2) Členský stát zavede na svém území zákaz vystřelování olověných broků v mokřadech, vymezených dle definice použité v Úmluvě o mokřadech

Evropský parlament přijal dne 25. listopadu 2020 **Nařízení komise** kterým se mění příloha XVII nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, **pokud jde o olovo v brocích v mokřadech nebo kolem nich**

Nařízení stanovuje členským státům EU období dvou, příp. tří let pro zavedení zákazu vystřelování olověných broků v mokřadech a ve vzdálenosti do 100m kolem nich.

Co na to Češi?

Legislativa

Zákon o myslivosti č. 499/2001 Sb. v §45 písmeno w)- od 31.12. 2010 je v Česku používání olověného střeliva k lovu vodního ptactva na mokřadech zakázáno

Další dokumenty

- **Národní strategie řešení nelegálního zabíjení a otrav volně žijících živočichů v České republice 2020-2030**

Po přijetí Nařízení EK - hledání možností, jak se se situací vypořádat (MŽP, Mze)

Problémy a nejasnosti

- chybí legislativní (a obecně platný) výklad pojmu mokřad
- Jiné zájmy MŽP a jiné zájmy Mze
- Prakticky nelze zkontrolovat dodržování zákona

Argumenty Mze (+ Liga LIBE, ČMMJ,..)

- chybí studie z ČR
- alternativní střely (ocelové) – drahé, zraní ale neusmrtí
- chcete nám zakázat zbraně

Po přijetí Nařízení EK - hledání možností, jak se se situací vypořádat

Odpovědnost za implementaci nařízení má MŽP

Ustanovena PS MŽP x Mze

- ČRV – doporučení pro ministra
 - 1) Úplný zákaz používání olověných střel při lovu (vstřícnější pro žp, lépe kontrolovatelná)
 - 2) vymezit mokřady (využít již existující databáze a výstupy mapování)

MŽP – zadávání studií

Ověření detekce olověných broků v těle živých vodních ptáků s využitím rentgenu 2019 a 2020

Studie 2019

- Řešitel: ZOO Dvůr Králové a. s.
- Mgr. Michal Podhrázský, Ph.D.
- K rentgenování byl použit přenosný rentgen Orange HF80/16.
- Je nutná přítomnost většího množství rentgenových kazet (vyvolání až v ordinaci) - limitující pro rtg většího počtu zvířat
- Je nutná přítomnost elektrocentrály

Studie 2020

- Výzkumný ústav genofondů v.v.i. (2020)
- Mgr. Michal Podhrázský, Ph.D.
- Rentgenování proběhlo ve veterinární ordinaci Zlatá stoka v Českých Budějovicích
- Je nutná přítomnost vybavení pro přepravu živých ptáků včetně auta schváleného k přepravě zvířat a přítomnost řidiče s oprávněním k přepravě živých zvířat.
-

Výsledky a závěry

- **2019** - na dvou vybraných lokalitách odchyceno 83 hus velkých, ze kterých bylo 20 jedinců starších jednoho roku.
- 19 rentgenováno
- **U šesti jedinců byla zjištěna přítomnost broků v těle (31,6 %). Počet broků se pohyboval od 2 do 9 (2, 3, 3, 3, 6, 9).**
- **2020** - odchyceno celkem 32 hus velkých z čehož bylo 31 jedinců starší jednoho roku. **31 jedinců bylo rentgenováno**
- přítomnost broků v těle zjištěna u **12 jedinců**, což je 38,7 %. **Počet broků 1-15.**
- Použití rentgenu k detekci přítomnosti broků v těle u živých hus velkých se osvědčilo.

Závěry II

- Rozlišení olověných broků od ocelových je při použití rentgenu problematické.
- Lze vycházet s faktu, že olověný brok by se měl v případě nárazu na kost deformovat a ocelový by si měl zachovat větší stálost. Deformované broky jsou patrné v podstatě na všech snímcích. Nicméně v případě, že se brok zastaví ve svalovině a nedojde k deformaci, nelze určit typ broku. Na snímcích jsou patrné i různě velké broky.
- Vzhledem k dlouhověkosti hus lze předpokládat, že broky v těle nemusí pocházet vždy z jednoho zásahu.
- Je též pravděpodobné, že broky nemusí pocházet jen z našeho území.

**Českobudějovicko
9 broků**

Ministerstvo životního prostředí

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Studie 2020

Zhodnocení zátěže vodních biotopů olovem (olověnými broky) v souvislosti s lovem vodních ptáků a stanovení množství a dostupnosti olova (olověných broků) v sedimentech vodních ploch.

Autorský kolektiv: Ing. Marek Baxa, Ph.D., Doc. RNDr. Jan Pokorný, CSc., Ing. Petr Hanzlík, Ing. Jana Šulcová, Ing. Zdeňka Benedová, Ing. Lenka Kröpfelová, Ph.D.

